Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (седми състав)

23 януари 2025 година*

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Договори за потребителски кредити — Директива 2008/48/ЕО — Изисквания относно информацията, която следва да се посочи в такъв договор за кредит — Задължение за информиране — Срок на договора — Годишен процент на разходите (ГПР) — Допускания, използвани за изчисляването на ГПР“

По дело C-677/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Krajský súd v Prešove (Окръжен съд Прешов, Словакия) с акт от 12 октомври 2023 г., постъпил в Съда на 14 ноември 2023 г., в рамките на производство по дело

A. B.,

F. B.

срещу

Slovenská sporiteľňa a.s.,

СЪДЪТ (седми състав),

състоящ се от: F. Biltgen, председател на първи състав, изпълняващ функцията на председател на седми състав, M. L. Arastey Sahún (докладчик), председател на пети състав, и J. Passer, съдия,

генерален адвокат: A. M. Collins,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за A. B и F. B., от I. Šafranko, advokát,

– за Slovenská sporiteľňa a.s., от M. Dubovský, advokát,

* Език на производството: словашки.

– за словашкото правителство, от E. V. Larišová, в качеството на представител,

– за Европейската комисия, от P. Ondrůšek и A. Tokár, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета (Директива за нелоялни търговски практики) (ОВ L 149, 2005 г., стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 14, стр. 260) и Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 2008 г., стр. 66 и поправки в ОВ L 207, 2009 г., стр. 14, ОВ L 199, 2010 г., стр. 40 и ОВ L 234, 2011 г., стр. 46), изменена с Директива 2011/90/ЕС на Комисията от 14 ноември 2011 г. (ОВ L 296, 2011 г., стр. 35) (наричана по-нататък „Директива 2008/48“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между двама потребители, A. B. и F. B., и банка, Slovenská sporiteľňa a.s., във връзка с искане да се установи, че някои клаузи от договор за кредит (наричан по-нататък „разглежданият договор в главното производство“) са нищожни и че по кредита не се дължат лихви и разходи.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2005/29

3 Член 3 от Директива 2005/29, озаглавен „Обхват“, предвижда в параграф 1:

„Настоящата директива се прилага по отношение на нелоялни търговски практики от страна на търговците към потребителите, съгласно разпоредбата на член 5, преди, по време на и след търговска сделка във връзка със стока“.

Директива 2008/48

4 Съображение 31 от Директива 2008/48 гласи:

„За да се даде възможност на потребителя да познава своите права и задължения по договор за кредит, този договор следва да съдържа цялата необходима информация по ясен и кратък начин“.

5 Член 5 от тази директива, озаглавен „Преддоговорна информация“, предвижда в параграф 1:

„Достатъчно време преди потребителят да бъде обвързан с договор или предложение за кредит, кредиторът и, ако е приложимо, кредитният посредник въз основа на предложените от кредитора условия по кредита, както и, ако е приложимо, на изразените предпочитания и предоставената от потребителя информация предоставя на потребителя информацията, необходима за сравняване на различните предложения за сключване на договор и вземането на информирано решение за сключване на договор за кредит. […]

Тази информация посочва:

[…]

ж) годишния процент на разходите [(ГПР)] и общата сума, дължима от потребителя, пояснени чрез представителен пример, в който се посочват всички допускания, използвани за изчисляването на този процент; когато потребителят е информирал кредитора за една или повече характеристики на предпочитания от него кредит, например срок на договора за кредит и общ размер на кредита, кредиторът следва да вземе предвид тези характеристики; ако договорът за кредит предвижда различни начини за усвояване на кредита с различни разходи или лихвени проценти и кредиторът използва допускането, установено в приложение I, част II, буква б), той указва, че други механизми за усвояване по този тип договор за кредит могат да имат за последица по-висок годишен лихвен процент на разходите;

[…]“.

6 Член 6 от посочената директива, озаглавен „Изисквания за преддоговорната информация за някои договори за кредит под формата на овърдрафт и за някои специфични договори за кредит“, гласи:

„1. Достатъчно време преди потребителят да бъде обвързан с договор или предложение за сключване на договор за кредит по смисъла на член 2, параграф 3, 5 или 6, кредиторът и, ако е приложимо, кредитният посредник въз основа на предложените от кредитора условия по кредита, както и, ако е приложимо, изразените предпочитания и предоставената от потребителя информация предоставя на потребителя информацията, необходима за сравняване на различните предложения за сключване на договор с цел вземане на информирано решение относно сключването на договор за кредит.

Тази информация посочва:

[…]

е) [ГПР], описани чрез представителни примери, в които се посочват всички допускания, използвани за изчисляване на този процент;

[…]“.

7 Член 10 от същата директива, озаглавен „Информация, която следва да се съдържа в договорите за кредит“, е формулиран така:

„1. Договорите за кредит се изготвят на хартиен или друг траен носител.

Всяка от страните по договора получава екземпляр от договора за кредит. Настоящият член не засяга националните правила, отнасящи се до действителността на сключването на договорите за кредит, които са в съответствие с правото на Общността.

2. Договорът за кредит посочва по ясен и кратък начин:

[…]

в) срока на договора за кредит;

[…]

ж) [ГПР] и общата сума, дължима от потребителя, изчислена при сключването на договора за кредит; посочват се всички допускания, използвани за изчисляването на този процент;

з) размера, броя и периодичността на дължимите погасителни вноски и, когато е уместно, реда на разпределение на вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

[…]“.

8 Член 14 от Директива 2008/48, озаглавен „Право на отказ“, предвижда в параграф 1:

„Потребителят разполага със срок от четиринадесет календарни дни, в който да се откаже от договора за кредит, без да посочва основания за това.

Срокът за отказ започва:

а) от деня на сключването на договора за кредит, или

б) от деня, в който потребителят получава условията на договора и информацията в съответствие с член 10, ако този ден е след датата, посочена в буква а) от настоящата алинея“.

9 Съгласно член 19 от тази директива, озаглавен „Изчисляване на [ГПР]“:

„[…]

3. Изчисляването на [ГПР] се основава на базовото допускане, че договорът за кредит ще остане в сила за уговорения срок и че кредиторът и потребителят ще изпълнят задълженията си при спазване на условията и сроковете, предвидени в договора за кредит.

4. При договори за кредит, които съдържат клаузи, позволяващи вариране на лихвения процент, и, когато е приложимо, разходи, съдържащи се в [ГПР], но не изразими количествено към момента на изчисляването, [ГПР] се изчислява въз основа на базовото допускане, че лихвеният процент и другите разходи остават фиксирани спрямо първоначалното ниво и приложими до изтичането на договора за кредит.

5. Когато е необходимо, за изчисляване на [ГПР] могат да бъдат използвани допълнителните допускания, предвидени в приложение I.

Ако предвидените в настоящия член и в част II от приложение I допускания са недостатъчни за изчисляването на [ГПР] по еднообразен начин или вече не са адаптирани към търговската ситуация на пазара, [Европейската комисия] може да определи необходимите допълнителни допускания за изчисляването на годишния процент на разходите или да промени съществуващи такива. […]“.

10 Член 22 от посочената директива, озаглавен „Хармонизация и императивен характер на настоящата директива“, гласи в параграф 1:

„Доколкото настоящата директива съдържа хармонизирани разпоредби, държавите членки [не могат да] запазят или въвеждат разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива“.

11 В член 23 от същата директива, озаглавен „Санкции“, се предвижда следното:

„Държавите членки установяват система от санкции за нарушаване на националните разпоредби, приети съгласно настоящата директива, и вземат всички необходими мерки за гарантирано прилагане на тези санкции. Предвидените санкции следва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи“.

12 В част II, букви а)—й) от приложение I към Директива 2008/48 се изброяват допълнителните допускания, необходими за изчисляването на ГПР.

Словашкото право

13 Със Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Закон № 129/2010 за потребителските кредити и за другите кредити и заеми, отпускани на потребителите, и за изменение и допълнение на някои закони) от 9 март 2010 г. (№ 129/2010 Z. z), в приложимата му към спора в главното производство редакция (наричан по-нататък „Закон № 129/2010“), в словашкото право се транспонира Директива 2008/48.

14 Съгласно член 9 от Закон № 129/2010:

„1. Договорът за потребителски кредит се съставя писмено. Всички страни по договора получават поне един екземпляр от него на хартиен или друг траен носител, който е на разположение на потребителя.

2. Наред с общите реквизити по Občiansky zákonník [Граждански кодекс] […] договорът за потребителски кредит съдържа и следните данни:

[…]

f) срока на договора за потребителски кредит и последния падеж за погасяване на потребителския кредит,

g) общия размер и конкретната валута на потребителския кредит, както и условията за усвояването му,

[…]

i) лихвения процент по потребителския кредит, условията за неговото прилагане, индекса или референтния лихвен процент, с който е обвързан лихвеният процент по потребителския кредит, както и периодите, в които лихвеният процент по потребителския кредит подлежи на промяна, условията и начина за извършване на такива промени; ако при изпълнение на определени предпоставки по потребителския кредит се прилагат различни лихвени проценти, горепосочената информация се предоставя за всички прилагани лихвени проценти по потребителския кредит,

j) [ГПР] и дължимата от потребителя обща сума, изчислени въз основа на релевантните данни към момента на сключване на договора за потребителски кредит; посочват се всички допускания, използвани за изчисляването на този процент,

k) размера, броя и падежите на вноските за погасяване на главница, лихви и други разходи, както съответно и реда, по който се разпределят вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти по потребителския кредит, за целите на погасяването му,

[…]

m) обобщено извлечение, съдържащо падежите и условията за плащане на лихвите и свързаните повтарящи се или еднократни разходи, ако разходи и лихви трябва да се заплащат без погасяване на главницата,

n) когато е приложимо, разходите за поддържане на една или няколко сметки, по които се регистрират операциите по погасяване и усвояване, а ако откриването на сметка е задължително, също разходите за използване на разплащателни средства за операциите по погасяване и усвояване, както и другите разходи, които произтичат от договора за потребителски кредит, и условията, при които тези разходи могат да се променят,

[…]

r) размера на поеманите от потребителя разходи за нотариални действия, ако са известни на кредитора.

[…]“.

15 Член 11, параграф 1 от Закон № 129/2010 гласи:

„За отпуснатия потребителски кредит не се дължат лихви и разноски, ако:

[…]

b) договорът за потребителски кредит не съдържа данните, които се изискват в член 9, параграф 2, букви a)—k), r) и y)“.

16 В член 122 от Гражданския кодекс се предвижда, че сроковете трябва да се изразяват, inter alia, в месеци и години.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

17 На 29 октомври 2014 г. A. B. и F. B. сключват със Slovenská sporiteľňa разглеждания договор в главното производство, главницата по който им е преведена по банкова сметка в същия ден. Разглежданият договор в главното производство е сключен за неопределен срок, като жалбоподателите в главното производство се задължават да погасят въпросния кредит на 108 месечни вноски по 54,20 евро. Падежът на всяка месечна вноска е двадесето число на месеца. Падежът на първата вноска е 20 декември 2014 г. и е договорено последната да се погаси на 20 ноември 2023 г.

18 В разглеждания договор в главното производство се предвижда ГПР от 17,93 % и обща сума за погасяване в размер на 5 858,98 евро. Рубриката от договора, озаглавена „Допускания, използвани за изчисляването на ГПР“, е формулирана така: „Кредитът се усвоява веднага и изцяло, кредитополучателят ще изпълнява задълженията си при условията и в сроковете, посочени в договора за кредит, лихвеният процент е валиден до края на кредитното правоотношение“. В част III, точка 12 от посочения договор се предвижда следното: „Договорът се сключва за определен срок, до пълното уреждане на всички взаимоотношения, възникнали във връзка с кредита“.

19 Според жалбоподателите в главното производство последната уговорка е „неясна“ и с нея е заместено задължителното посочване на срока на договора за кредит. Освен това те твърдят, че в разглеждания договор в главното производство не са посочени срокът му, нито пък допусканията, използвани за изчисляването на ГПР.

20 Тъй като разглежданият договор в главното производство накърнявал правата им като потребители, жалбоподателите в главното производство предявяват иск пред Okresný súd Prešov (Районен съд Прешов, Словакия), с който искат да се установи, че клаузите от договора са нищожни и че по кредита не се дължат лихви и разходи.

21 Сезиран с въззивна жалба, подадена от жалбоподателите в главното производство срещу решението на районния съд, Krajský súd v Prešove (Окръжен съд Прешов, Словакия), който е запитващата юрисдикция, счита, че датите на първия и последния падеж за погасяване на кредита не съответстват непременно на действителния срок на договор. Според запитващата юрисдикция е „изключително проблематично“ да се определят точното време на предоставяне на кредита, срокът му и моментът на действителното пълно изпълнение на всички задължения по договора за кредит.

22 При това положение според запитващата юрисдикция разпоредбите от Директива 2008/48, и по-специално член 10, параграф 2, изискват срокът на договора за кредит да бъде уточнен в същия договор, като в това отношение сама по себе си възможността потребителят да изчисли този срок, отчитайки падежите за погасяване на кредита, не е достатъчна.

23 Освен това, след като в член 122 от Гражданския кодекс се предвиждало, че сроковете трябва да се изразяват, inter alia, в месеци и години, определянето на срока на разглеждания договор в главното производство можело да се счете за изрично и съответно за отговарящо на изискването за яснота и краткост по Директива 2008/48.

24 Що се отнася до Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273) и Директива 2005/29, макар да не отправя въпрос за тълкуването им, запитващата юрисдикция, от една страна, счита, че е необходимо Директива 93/13 да се вземе предвид, за се изтълкува изискването за точност на договорните клаузи в съответствие с Директива 2008/48, и от друга страна, констатира, че въпросът дали допусканията, използвани за изчисляването на ГПР, са от съществено значение има връзка с проверката за евентуално наличие на заблуждаваща търговска практика. В това отношение възниквал въпросът дали в разглеждания случай периодът, следващ края на предоставянето на кредитната услуга, който можел да надхвърля срока на разглеждания в главното производство договор, съответства на периода, намиращ се след съответната търговска сделка по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2005/29.

25 Освен това запитващата юрисдикция иска да се установи каква е причината, поради която Директива 2008/48 изисква в договора за кредит да се посочи не само ГПР, но и всички допускания, използвани за изчисляването на този процент, като се има предвид, че всички необходими допускания за това изчисляване са задължителни елементи от договора, които трябва конкретно да се посочат в него.

26 Според запитващата юрисдикция изискването, предвидено в тази директива, в договора за кредит да се изложат допусканията, използвани за изчисляването на ГПР, почива на невъзможността да се приеме, че средният потребител е в състояние сам да установи кои са всички тези допускания.

27 При това положение Krajský súd v Prešove (Окръжен съд Прешов) решава да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 10, параграф 2, буква в) от [Директива 2008/48] да се тълкува в смисъл, че посочването в договорна клауза по ясен и кратък начин на срока на договора за кредит

– изисква изрично да се посочи продължителността на договора за кредит, например чрез посочване на датите на влизане в сила и изтичане на договора (от … до …), евентуално с използване на календарни единици за време като месеци или години (например за срок от една година), или

– е достатъчно да се предвиди, че потребителят трябва да изчисли срока на договора или да го определи по друг начин въз основа на договорните клаузи, например според броя на месечните вноски или момента на пълното погасяване на кредита?

2) Трябва ли член 10, параграф 2, буква в) от [Директива 2008/48] да се тълкува в смисъл, че посоченият в договор за кредит негов срок съответства на периода, дефиниран като „по време на сделка“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива [2005/29]?

3) Трябва ли, що се отнася до изразите „по ясен и кратък начин“ и „всички допускания, използвани за изчисляването на този процент“, член 10, параграф 2, буква ж) от [Директива 2008/48] да се тълкува в смисъл, че:

– допусканията, използвани за изчисляването на [ГПР], трябва да бъдат изрично посочени в договора като допускания, използвани за изчисляването на ГПР, или

– потребителят трябва сам да определи релевантните допускания, използвани за изчисляването на ГПР, въз основа на договорните клаузи?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

28 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 10, параграф 2, буква в) от Директива 2008/48 трябва да се тълкува в смисъл, че в договор за кредит срокът на договора трябва да се посочва изрично, или пък предвид тази разпоредба е достатъчно клаузите от договора да позволяват на потребителя да определи без затруднение и със сигурност този срок.

29 В самото начало трябва да се припомни, че съгласно посочената разпоредба в договора за кредит ясно и кратко се посочва срокът му.

30 Както следва от член 10, параграф 2 от Директива 2008/48, тълкуван във връзка със съображение 31, изискването в договор за кредит, изготвен на хартиен или друг траен носител, ясно и кратко да се посочат данните, изброени в тази разпоредба, е нужно, за да може потребителят да се запознае с правата и задълженията си (решения от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 31, и от 9 септември 2021 г., Volkswagen Bank и др., C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:736, т. 70 и цитираната съдебна практика).

31 Познаването и правилното разбиране от потребителя на данните, които задължително трябва да съдържа договорът за кредит в съответствие с член 10, параграф 2 от Директива 2008/48, са необходими за правилното изпълнение на договора (решение от 9 септември 2021 г., Volkswagen Bank и др., C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:736, т. 71 и цитираната съдебна практика).

32 Това изискване допринася за постигането на преследваната с Директива 2008/48 цел, а именно при потребителските кредити да се предвиди пълна и задължителна хармонизация в определен брой ключови области, която се счита за необходима, за да се осигури високо и равностойно равнище на защита на интересите на всички потребители в Европейския съюз и за да се улесни изграждането на добре функциониращ вътрешен пазар на потребителски кредити (решения от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 32, и от 9 септември 2021 г., Volkswagen Bank и др., C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:736, т. 72 и цитираната съдебна практика).

33 Съдът освен това се произнася по-задълбочено по обхвата на посоченото изискване, що се отнася до посочването в договор за кредит на размера, броя и периодичността на погасителните вноски, дължими от потребителя, в съответствие с член 10, параграф 2, буква з) от тази директива.

34 В това отношение Съдът приема, че целта на последната разпоредба е да се гарантира, че потребителят знае падежа на всяка погасителна вноска по кредита. Следователно, когато условията по договора позволяват на потребителя да установи без затруднение и със сигурност падежите на тези вноски, въпросната цел е постигната (решение от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 48 и 49).

35 Въз основа на тези съображения Съдът заключава, че член 10, параграф 2, буква з) от Директива 2008/48 трябва да се тълкува в смисъл, че в договора за кредит не е необходимо да се посочват точните дати на падежа на отделните вноски на потребителя, стига условията по договора да позволяват на потребителя да установи без затруднение и със сигурност падежите на тези вноски (решение от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 50).

36 В настоящия случай при тълкуването на член 10, параграф 2, буква в) от Директива 2008/48 трябва да се приложи логиката, следвана в последното съдебно решение.

37 Както следва от съдебната практика, посочена в точки 30 и 31 от настоящото решение, познаването от потребителя на момента на изтичане на договора има фундаментална значение за упражняването на правата му и изпълнението на задълженията му, както и за правилното изпълнение на договора.

38 Освен това, както Съдът приема, изпълнението на договор представлява естественият механизъм за погасяване на договорните задължения (вж. в този смисъл решение от 21 декември 2023 г., BMW Bank и др., C-38/21, C-47/21 и C-232/21, EU:C:2023:1014, т. 279).

39 Погасяването на договорните задължения впрочем бележи изтичането на договора и съответно определя срока му.

40 Съдът приема, че при пълно изпълнение на договора за кредит с предвиденото в член 10, параграф 2 от Директива 2008/48 задължение за предоставяне на информация по принцип вече не може да се постигне преследваната с тази разпоредба цел, която се състои в това на потребителя да се позволи да получи цялата информация, необходима за правилното изпълнение на договора, и по-специално за упражняването на неговите права, сред които е и правото му на отказ, така че той да може да се запознае с обхвата на своите права и задължения. Следователно тези задължения вече нямат същата степен на полезно действие, след като договорът бъде изпълнен изцяло (решение от 21 декември 2023 г., BMW Bank и др., C-38/21, C-47/21 и C-232/21, EU:C:2023:1014, т. 277).

41 В случая в разглеждания договор в главното производство срокът му не се уточнява изрично, но се посочва броят на месечните вноски, които жалбоподателите в главното производство трябва да погасят, и падежът на първата и последната от тези месечни вноски.

42 Предвид съображенията, изложени в точки 37—40 от настоящото решение, се налага констатацията, че срокът на договор за кредит, като разглеждания договор в главното производство, има тясна връзка с пълното изпълнение на задълженията от всяка от страните по него и следователно, главно, с отпускането на главницата от кредитора и с пълното погасяване на кредита от кредитополучателя.

43 Следователно посочването на срока на договора за кредит в съответствие с член 10, параграф 2, буква в) от Директива 2008/48 не трябва непременно да е направено чрез формално посочване на точната дата на влизане в сила и на изтичане на договора, стига клаузите от него да позволяват на потребителя да определи без затруднение и със сигурност този срок.

44 Запитващата юрисдикция трябва да вземе предвид всички клаузи, съдържащи се в разглеждания договор в главното производство, по-специално тези, в които се посочват броят на подлежащите на погасяване месечни вноски и падежът на първата и на последната месечна вноска, предвидена за погасяването на кредита, както и евентуални други клаузи, в които се предвиждат задължения на страните, за да провери дали в разглеждания случай всички тези клаузи позволяват на потребителя да определи без затруднение и със сигурност срока на договора.

45 С оглед на всички гореизложени съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 10, параграф 2, буква в) от Директива 2008/48 трябва да се тълкува в смисъл, че в договор за кредит срокът на договора не трябва задължително да се посочва изрично, стига клаузите от договора да позволяват на потребителя да определи без затруднение и със сигурност този срок.

По втория въпрос

46 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 10, параграф 2, буква в) от Директива 2008/48 трябва да се тълкува в смисъл, че посочването в договор за кредит на срока му определя периода „по време на“ съответната сделка по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2005/29.

47 В самото начало трябва да се припомни, че съгласно последната разпоредба Директива 2005/29 се прилага за нелоялните търговски практики на търговците към потребителите, съгласно разпоредбата на член 5, „преди, по време на и след търговска сделка във връзка със стока“.

48 Трябва да се добави, че Съдът действително е вземал предвид разпоредбите от Директива 2005/29, за да тълкува Директива 2008/48 (вж. в този смисъл решение от 10 юни 2021 г., Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, т. 42—45).

49 В разглеждания случай обаче се налага констатацията, че с иска си си жалбоподателите в главното производство се стремят, на първо място, да се установи нищожността на клаузите от разглеждания договор в главното производство поради нарушаване на разпоредбите от Директива 2008/48 и националната правна уредба, с която се транспонира тази директива, и на второ място, да се установи, че по въпросния кредит не се дължат лихви и разходи.

50 Самото посочване в договор за кредит, че срокът му попада в периода „по време на“ съответната сделка по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2005/29, a priori няма никакво значение за тълкуването на член 10, параграф 2, буква в) от Директива 2008/48.

51 Актът за преюдициално запитване освен това не съдържа данни, позволяващи да се определи хипотезата, на която почива вторият въпрос, и не разкрива причините, поради които в разглеждания случай отговорът на този въпрос е необходим за разрешаването на спора по делото в главното производство.

52 При това положение вторият въпрос се оказва хипотетичен и съответно е недопустим.

По третия въпрос

53 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48 трябва да се тълкува в смисъл, че допусканията, използвани за изчисляването на ГПР, трябва изрично да бъдат посочени в договор за кредит или пък е достатъчно потребителят да може сам да ги определи, като анализира клаузите от договора.

54 В самото начало трябва да се припомни, че съгласно тази разпоредба в договора за кредит ясно и кратко се посочват ГПР и общата дължима от потребителя сума, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като трябва да се посочат и всички допускания, използвани за изчисляването на този процент.

55 По отношение на тези допускания е важно да се отбележи, че в член 19 от Директива 2008/48 се предвижда, първо, в параграф 3, че изчисляване на ГПР се основава на допускането, че договорът за кредит ще остане в сила за уговорения срок и че кредиторът и потребителят ще изпълнят задълженията си при условията и в сроковете, уточнени в договора за кредит. Второ, съгласно параграф 4 от същия член, при договори за кредит, които съдържат клаузи, позволяващи вариране на лихвения процент, и когато е приложимо, разходи, съдържащи се в ГПР, но неизразими количествено към момента на изчисляването, този ГПР се изчислява въз основа на допускането, че лихвеният процент и другите разходи остават фиксирани спрямо първоначалното ниво и приложими до изтичането на договора за кредит. Трето, в параграф 5 от същия член се предвижда, че когато е необходимо, за изчисляването на ГПР могат да бъдат използвани допълнителните допускания, предвидени в приложение I към тази директива. Четвърто, в част II, букви а)—й) от това приложение се уточняват различните допълнителни допускания, необходими за изчисляването на ГПР.

56 Трябва да се добави, че задължението за посочване на допусканията, използвани за изчисляването на ГПР, посредством представителен пример е предвидено също в член 5, параграф 1, буква ж) и член 6, параграф 1, буква е) от Директива 2008/48 като изискване, засягащо преддоговорната информация.

57 Посочването на преддоговорния етап на различните допускания, използвани за изчисляването на ГПР, позволява да се изпълни целта по член 5, параграф 1 от Директива 2008/48 относно информацията, необходима за сравняване на различните предложения, за да се даде възможност на потребителя да вземе информирано решение за сключването на

договор за кредит, което сравняване трябва да може да се направи при отчитане на ГПР съобразно различните срокове на предоставените му предложения (вж. в този смисъл решение от 16 юли 2020 г., Soho Group, C-686/19, EU:C:2020:582, т. 48).

58 Що се отнася до задължението за посочване на тези различни допускания в договора за кредит в съответствие с член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48, съгласно цитираната съдебна практика в точка 30 от настоящото решение предназначението на това задължение е да се осигури възможност на потребителя да познава своите права и задължения.

59 Следователно това посочване трябва да позволи на потребителя да провери дали ГПР е изчислен от търговеца правилно, а ако това не е така — да предяви правата си, по-специално предвиденото в член 14 от Директива 2008/48 право на отказ, срокът за извършване на който се удължава при неизпълнение на изискванията, предвидени в член 10 от тази директива, и при нарушаване на другите права, предвидени в националната правна уредба, като санкция, приета в съответствие с член 23 от посочената директива.

60 В това отношение Съдът посочва, че съществено значение има задължението в договора за кредит да се посочат в частност данни като например ГПР по член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48 (решение от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 70).

61 Въз основа на тази съдебна практика се налага констатацията, че посочването в договор за кредит на допусканията, използвани за изчисляването на ГПР, също има съществено значение за потребителя, по-специално поради изложените в точки 58 и 59 от настоящото решение причини.

62 Доколкото непосочването в договора за кредит на тези данни може да постави под въпрос възможността потребителят да прецени обхвата на своя ангажимент, предвидената в националната правна уредба санкция, изразяваща се в отнемане от кредитора на правото му на лихви и разноски, трябва да се счита за пропорционална по смисъла на член 23 от Директива 2008/48 (вж. в този смисъл решение от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 71).

63 Като се има предвид, както бе припомнено в точка 55 от настоящото решение, че допусканията, използвани за изчисляването на ГПР, могат да се окажат с комплексен характер, е необходимо те да бъдат посочени ясно, кратко и изрично в договора за кредит, като сама по себе си възможността потребителят да ги определи чрез прочит на различните клаузи от договора не е достатъчна.

64 С оглед на гореизложените съображения на третия въпрос следва да се отговори, че член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48 трябва да се тълкува в смисъл, че допусканията, използвани за изчисляването на ГПР, трябва да бъдат изрично посочени в договора за кредит и че в това отношение не е достатъчно потребителят сам да може да ги определи чрез анализ на клаузите от договора.

По съдебните разноски

65 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

Поради изложените съображения Съдът (седми състав) реши:

1) **Член 10, параграф 2, буква в) от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета, изменена с Директива 2011/90/ЕС на Комисията от 14 ноември 2011 г.,**

трябва да се тълкува в смисъл, че

в договор за кредит срокът на договора не трябва задължително да се посочва изрично, стига клаузите от договора да позволяват на потребителя да определи без затруднение и със сигурност този срок.

2) **Член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48, изменена с Директива 2011/90,**

трябва да се тълкува в смисъл, че

допусканията, използвани за изчисляването на годишния процент на разходите (ГПР), трябва да бъдат изрично посочени в договора за кредит и в това отношение не е достатъчно потребителят сам да може да ги определи чрез анализ на клаузите от договора.

Подписи